Konstitucijos Ave. 18B

In 2017, a total of 4313.2 m^2 were excavated on the plot at Konstitucijos Ave. 18B, Vilnius (Figs. 3, 4), which is part of the historical suburb of Šnipiškės and marked in plans since the first half of the 18th century (Figs. 1, 2). The investigation revealed the fragmentally surviving late 19th- (1880) and first half of the 20th-century (1925–1938) stone paving of Ukmergės (Vilkmergės) Street and a sidestreet (Fig. 15) as well as foundation fragments from 11 late 18th–first half of the 20th-century houses (Figs. 5–12, 14) and fragments of a first half of the 19th-century ceramics kiln (Fig. 13). A 1.2–1.6 m thick (in cellars and pits, up to 3.5 m) cultural layer with late 16th–20th-century finds had formed at this location. 6355 finds were discovered (Figs. 16–18).

Vitalija Veževičienė

Konstitucijos prospektas 20

KVP 2017 m. Vilniuje, Konstitucijos prosp. 20 sklype ir Konstitucijos prospekte 18B V dalyje vykdė archeologinius tyrimus. Jų metu detaliai ištirtas 2011 m^2 dydžio plotas, žvalgytas 1693 m^2. Naujo priestato vietoje ir inžinerinių tinklų vietose ištirti du 2x1 m dydžio šurfai. 2016 m. šiame sklype atlikti žvalgomieji tyrimai, kurių metu ištirti 8 2x2 m dydžio šurfai. Nustatyta, jog sklypo P dalyje (arčiau „Radison Blue“ viešbučio) yra suformuoti iki 3,2 m storio piltiniai XX a. sluoksniai. Pastarieji tikriausiai suformuoti statnt minėtą viešbutį. Sklypo centrinėje ir Š teritorijoje po piltiniais XX a. sluoksniais yra susiformavęs iki 30 cm storio XIX a. kultūrinis sluoksnis su to meto ūkinėmis duobėmis. Jame rasta XVIII–XIX a. buitinės ir statybinės keramikos radinių. Šurfuose 2, 3 ir 8 atidengti mūrų fragmentai siejami su XIX–XX a. čia stovėjusiais mūriniais pastatais, žinomais iš kartografinių duomenų. Kadangi žvalgomųjų tyrimų metu aptikta XVII–XIX a. radinių, vykdant grunto kasimo darbus sklype rekomenduota atlikti žvalgymus.

XVIII a. J. G. M. Fiurstenhofo miestų planų rinkinyje esančiame Vilniaus miesto plane tirtoje teritorijoje vaizduojami daugiausia dirbami laukai, tačiau palei ŠV kryptimi einantį kelią jau susiformavę pirmieji sklypai, kuriuose vaizduojami mediniai pastatai, išdėstyti palei gatvę. Pagal turimus duomenis, intensyviau ši teritorija pradėta įsisavinti tik XIX a. Per Konstitucijos prosp. 20 sklypą ėjo gatvė, kuri iš abiejų pusių užstatyta pagal ją išdėstytais mediniais pastatais, o dabartinio sklypo V pakraštyje vaizduojami pirmieji mūriniai pastatai. XX a. pradžioje šios vietos užstatymas suintensyvėjo, tačiau iš esmės nepasikeitė.

2017 m. tyrimų metu žvalgytame plote fiksuotas iki 5 m storio piltinis XX a. II pusės kultūrinis sluoksnis, suformuotas statant dabartinį „Radison Blue“ viešbutį. Taip pat aptiktas mūrinis XX a. 3–4 dešimtmečiais datuojamas nuotekų kolektorius. Detaliųjų tyrimų metu fiksuotas iki 1,2 m storio kultūrinis sluoksnis su mūrinio užstatymo liekanomis, akmeniniais grindiniais ir įžemyje įgilintomis ūkinėmis duobėmis. Kultūrinis sluoksnis suskirstytas į 3 horizontus. Pirmasis datuotas XX a. Jame svarbiausia struktūra – tai buvusios Ukmergės gatvės akmeninis grindinys, atidengtas 20–40 cm gylyje plotuose 1 ir 4. Antrasis datuotas XIX a. Po grindiniu rasta ir ankstyvesnių, XVII–XVIII a. radinių. Jo apačioje atidengtas fragmentiškai išlikęs XIX a. pradžia datuojamas netašytų akmenų grindinys. Žemiau tirtas daugiausia pagal surastas monetas XVII a. – XVIII a. II puse datuojamas sluoksnis. Didžioji radinių dalis aptikta ūkinėse duobėse (1 pav.).

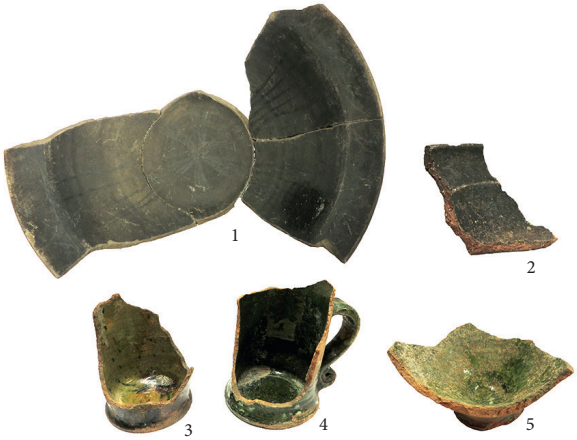

1 pav. Buitinės keramikos radiniai: 1–2, 5 – dubenys; 3–4 – puodeliai (1, 3–5 – ūkinėse duobėse aptikti radiniai; 2 – XVIII a. II pusės – XVIII a. pabaigos sluoksnyje). J. Stankevičiūtės nuotr.

Fig. 1. Household pottery finds: 1–2, 5 – bowls; 3–4 – cups (1, 3–5 – finds discovered in storage pits; 2 – in the second half–late 18th century layer).

2 pav. Krosnies (?) liekanos. P. Dobeikio nuotr.

Fig. 2. The remains of a stove (?).

Tyrimų metu iš viso atidegtos 8 mūrų liekanos – 5 pastatų dalys ir, kaip spėjama, vienos krosnies liekanos. Didžioji statinių liekanų dalis (*M1–2, M4, M5, M7* ir *M8*) datuota XIX a. Tyrimų ploto PR dalyje, 1,2–1,6 m gylyje nuo žemės paviršiaus atidengtos *rūsio* liekanos. Jos buvo iš dviejų dalių. 1,6 m gylyje atidengta stačiakampio formos 2,3 m pločio, iki 1 m ilgio besitęsianti už tyrimų ploto jo dalis, išlikusi iki 40 cm aukščio. Ji mūryta iš rausvos ir geltonos spalvos 28x14–14,5x5 cm dydžio plytų ir jų fragmentų, rišta molio ir kalkių skiediniu. Antroji dalis – tai statinio ŠV sienos pamatų liekanos. Statinys buvęs 4,5 m pločio PV–ŠR kryptimi, atidengtas iki 1 m ilgio. Jo didžioji dalis pateko už ploto PR pjūvio. Atidengtos sienos pamatinės dalies liekanos buvo 40 cm pločio, išlikusios – iki 1 m aukščio. Sienos mūrytos iš 30x15x6–6,5 cm dydžio raudonų plytų su išilginėmis braukomis ir įvairaus dydžio neskaldytų akmenų, rištų molio ir kalkių skiediniu. Statinio vidus užpiltas molio ir griuvenų sluoksniu. Dėl mažo ploto jis nebuvo iki galo išvalytas. Liekanos datuojamas XVIII a. pabaiga. Jos sietinos su Fiurstenhofo plane pažymėtu stačiakampio formos pastatu.

Centrinėje sklypo dalyje aptiktos, kaip spėjama, krosnies liekanos (*M3*), datuotos XVIII a. II puse. M3 sudaryta iš 2 dalių. Pirmoji (2 pav.) – 2,1 m ilgio, 1,7 m pločio krosnis, sumūryta iš rausvos ir gelsvos spalvos 29–30x14–15x6 cm dydžio plytų su išilginėmis bei skersinėmis braukomis, rištų kalkių bei molio skiediniu. Antroji – 70 cm ilgio, 50 cm pločio nenustatytos kolonos fragmentas, sumūrytas iš 29x15x 6 cm dydžio gelsvos spalvos plytų su išilginėmis bei skersinėmis braukomis, rištų pilkšvos spalvos kalkių skiediniu.

Tyrimų metu iš viso surinkti ir inventorinti 1234 radiniai, kurie perduoti į LNM.

Sklypo P dalyje tirtų žvalgomųjų šurfų vietose fiksuotas 1,25–1,9 m storio piltinis XX a. II pusės sluoksnis, po kuriuo pasiektas įžemis. Vertingų radinių ar sluoksnio šioje sklypo dalyje neaptikta.

Konstitucijos Ave. 20

In 2017, 2011 m^2 were excavated and 1693 m^2 surveyed at Konstitucijos Ave. 20, Vilnius. Two 2 x 1 m test pits were excavated at the sites of a new addition and utility lines. An up to 5 m thick, second half of the 20th-century fill cultural layer that was formed during the construction of the present-day Radisson Blue Hotel was recorded in the surveyed area. An up to 1.2 m thick, 17th–20th-century cultural layer with the remains of masonry structures, stone paving, and pits that had been dug into natural soil and contained finds was recorded during the excavation (Fig.1). The remains of eight burnt masonry walls: five building elements and, it is hypothesised, the remains of one stove (Fig. 2). The majority of the structural remains date to the 19th century. Only one cellar set into the natural soil dates to the late 18th century and the remains of the stove (?) to the second half of the 18th century.

Vitalija Veževičienė,
Justina Stankevičiūtė

Labdarių gatvė 8A

2017 m. Jonušo Radvilos skersgatvyje ties Labdarių g. 8A sklypu, Vilniaus mieste, kur vykdyti inžinerinių tinklų tiesimo ir paviršiaus dangų keitimo darbai, detaliai ištirtos 3 1–5 m pločio perkasos, kurių bendras plotas 170 m^2. Žvalgytas 696 m^2 dydžio plotas. Tirta vieta yra Vilniaus senamiesčio 9 kvartale, buvusios 687 posesijos vietoje. Iš istorinių šaltinių žinoma, jog ši teritorija nuo seno priklausė Radvilų giminei, kurių rūmai buvo vos 200 m į P nuo tirtos vietos (dabartinėje Vilniaus gatvėje). 1690 m. Vilniaus miesto namų sąraše šioje miesto dalyje neminimi jokie pastatai. XVIII a. J. G. M. Fiurstenhofo miestų planų rinkinyje esančiame Vilniaus miesto plane tirta teritorija vaizduojama kaip mažai užstatyta, kvartalai aptariamoje teritorijoje dar nesusidarę. Istoriniai ir kartografiniai duomenys rodo, jog pirmieji mūriniai pastatai šioje teritorijoje atsirado XIX a. I pusėje. 1808 m. Vilniaus miesto plane vaizduojama palei sklypo V pakraštį buvusi Jonušo Radvilos gatvė, kuri ėjo nuo Labdarių gatvės iki Šv. Jurgio bažnyčios. Situacija mažai pasikeitė per visą XIX a. Iš istorinių duomenų žinome, jog statybos ypač suklestėjo XIX a. II pusėje. Tuomet užstatyta Vilniaus, Totorių ir Labdarių gatvės, tačiau plotai kvartalo viduje (taip pat ir Labdarių g. 8a sklypas) liko neįsisavinti urbanistine prasme.

XX a. I pusėje suformavus dabartinį Gedimino prospektą, buvo užstatyta ir panaikinta gatvė, ėjusi tirto sklypo ŠV dalyje. XX a. pradžioje pastatytas medinis pastatas su mūriniu rūsiu. Remiantis ekspertų vertinimu (Racevičienė A., Spudas V., Zilinskas R., *Sklypo Vilniuje, Labdarių g. 6 ir gretimybių paminklosauginė urbanistinė analizė*, 2004, p. 5–6), pastatas laikytas nesaugotinu ir XXI a. 1 dešimtmetyje buvo nugriautas. 2016–2017 m. archeologiniai tyrimai vykdyti gretimuose Labdarių g. 8A ir 6 sklypuose. Juose po XIX–XX a. sluoksniais, kurie buvo 0,8–1,5 m storio, tirtas iki 50 cm storio XVII a. kultūrinis sluoksnis su įžemyje įgilintomis XVI a. pabaigos – XVII a. ūkinėmis duobėmis ir medinių konstrukcijų paliktomis žymėmis. Labdarių g. 8A sklype aptiktas III–IV a. datuotas dalinai suardytas kapas bei XVII a. datuojamo mūrinio pastato pamatų liekanos (*ATL 2016 metais*, 2017, p. 399–404).

Perkasa 1 buvo 29 m ilgio, 1 m pločio. Š dalyje fiksuotas piltinis pilko grunto su žvyru ir gausiu kiekiu šiukšlių sluoksnis, suformuotas XXI a. pradžioje nugriaunant čia stovėjusį medinį pastatą ir užpilant jo rūsį. P dalyje fik-